

**Óli Jacobsen, tingmaður,
um samgonguuppleggjið:**

Ikki grundarlag fyri at peningurin kemur inn aftur

**Viðmerkingar til notandi
hjá landsbankanum um
eina lønar- og skatta-
lækking**

Eg havi nú hugt eftir hesum útrokningum og fyrirtreutum fyri teimum. Niðurstøðan er tann, at her eru fyrirtreitur sum ikki halda í talvunum 3.1 og 3.3.

Í teirri fyrstu útrokningini verður gjørt upp ávirkanina á almennu kassarnar av eini lønarlækking, og í teirri seinnu verður gjørt upp hvussu nógv arbeiðspláss skulu til fyri at fáa endurgjald fyri tann miss sum kassarnir fáa av hesi lønarlækking.

Størsta mistakið er, at arbeiðsloysisskipanin í báðum fornum verður roknað sum ein „almennur kassi“. Hetta er púra skeivt. ALS er fullkomuliga óheft av landskassanum, og tí vil ein lønar- og skattalækking fyri ALS koma ALS og ikki landskassanum til góðar.

ALS hevur annars ríkiligt at brúka henda pening til. Lutvíst skal útgjaldið endurskotið. Lán eru at gjalda aftur. Og skuldi tá nakad verið eftir verður tað nýtt til at konsolidera ALS evt. at lækka gjaldið aftur til tey 2%, sum vóru galdandi upprunaliga.

Tað einasta landskassin kann spara er ein minni útreiðsla á forsorgarlógini til arbeiðsleys. Hetta útgjald var í 1993 19 mill. Sparing er ikki við í hesi útrokning, men hetta broytir tó ikki avgerandi uppá niðurstøðuna.

Teir kassar talan kann vera um at rokna uppá eru landskassin og kommunukassarnir. Og tað er greitt, at landskassin skal halda kommununar skaðaleygar av hesi skipan. Og tí hevur tað bert týðning hvat ið kemur inn og út úr landskassanum.

Eitt annað er, at brúaraffiggjandi almenningar stovnar í fyrstu talvuni innganga í útrokningini sum fult út almennar útreiðslur, og tí kemur „lønar- og skattalækkingin“ at verða spard inn aftur í fult mál.

So einfalt er tað neyvan. Taka vit t.d. telefonverkið, so verður hetta koyrt óheft av landskassanum, og evt. lønarsparingar her koma bert telefonverkinum til góðar. Bert í hesum fornum er talan um einar 5 mill. Taka vit t.d. útvarpið er tað als ikki á figgjarlógini og sjónvarpið er við 1 millión. Henda milliónin kann sjálsagt sparast, men hon umboðar bert ein lítlan part av lønarútreiðslunum hjá sjónvarpinum. Skuldi landskassin inndrígja sparingina hjá hesum stovnum vildi tað stíft móti ætlanini við øllum „projektnum“, nevniliga at kostnaðarlækkingin skal sláa ígjøgnum í øllum liðum.

Í míni útrokning niðanfyri havi eg sett almennar stovnar inn við hálvvari sparing.

Um vit nú endurskoða talvu 3.1. út frá hesum fortreutum og vit hyggja eftir tí partinum av talvuni sum snýr seg um eina lønarlækking uppá 10%, so verður niðurstøðan fylgjandi:

Nettotap – neyðug meirfigging samb. talvu	151 mill. kr.
+ ALS verður ikki roknað almenn	28 mill. kr.
+ Tað sama fyri 1/2 av almennum stovnum	11 mill. kr.
Samlað nettotap fyri 10%	190 mill. kr.
Umroknað til 12%	228 mill. kr.

Henda upphæddin skal sammetast við tær góðar 180 mill. sum hevur verið uppgivið at vera kostnaðurin av hesi skipan í fyrsta umfari.

Í seinnu talvuni verður met, at 1000 nýggj arbeiðspláss, við ringvirkningum 1358 arbeiðspláss, koma at geva 172 mill. í almennu kassarnar. T.v.s. at við hesum tali av arbeiðsplássum eru tær umtalaðu 180 mill. stórt sæð komnar aftur í kassan.

Men av hesum umboðar ALS tær 68 mill. so veruliga talið verður 104 mill. Henda talva sigur eisini, at hvørt nýtt arbeiðspláss kemur at geva kr. 65.000 í

beinleiðis skattum og kr. 10.000 í óbeinleiðis skattum eyka, ella tils. kr. 75.000.

Taka vit nú og dividera tær 228 mill. kr. við kr.

75.000 síggja vit, at tað skuldu samb. hesum fyrirtreutum 3.040, runt roknað 3.000 nýggj arbeiðspláss, áðrenn henda „fløgan í framtíðini“ er galdin aftur.

Leggja vit nú tær 32 mill. sum eru lovaðar í skattalætta afturat teimum 228 mill. koma vit uppá 260 mill. og nú skulu vit hava 3.500 arbeiðspláss, áðrenn her er talan um javnvág.

So kundu vit rokna uppá hvat figging til hesa skipan vil kosta í rentum og avdrøgum, og so koma vit hægni upp. Men tað er avgjort einki sum bendir á, at henda skipanin fer at svara seg sjálva aftur. Og tað sum er lagt fyri flokkarnar bendir heldur ikki á tað. Heldur er tað tvørtur ímóti.

Her kann bert verða víst til ta frágreiðing, sum serfróðingar innan vinnuøkið hava latið av hondum. Her verður met, at við eini 10%

lønarlækking er tað realistiskt at rokna við 3-400 nýggjum arbeiðsplássum. Hesi koma at geva 20-30 mill. av sær í landskassan.

Í sama skjali verður met, at við eini 40% lønarlækking fást eini 2.000 nýggj arbeiðspláss. Sjálvsagt eigur tað at gerast sum kann gerast fyri at útvega hesi arbeiðspláss, sum kunnu koma at geva 150 mill. meira í kassan.

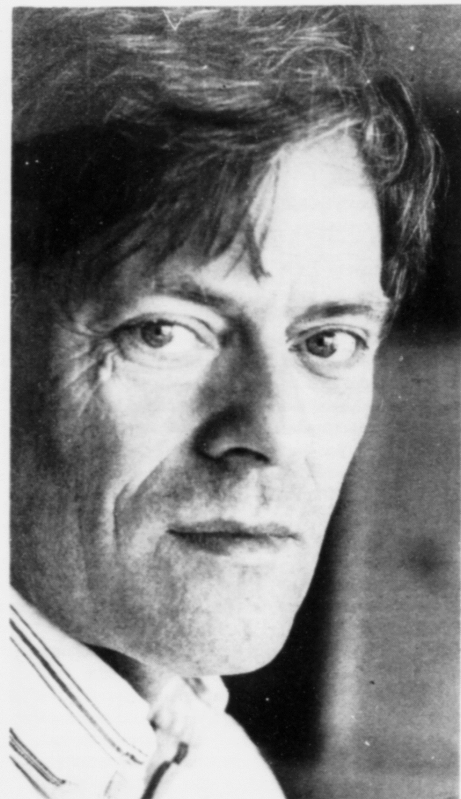
Men ætlanin hjá komandi samgongu er ein samlað lønar-skattalækking uppá 20% og afturat hesum verður tósáð um lætta í ymsum avgjöldum uppá 8%. Her er tískil talan um eina samlaða

ætlaða umfordeiling uppá umleið 500 mill. kr.

At fáa javnvág í við hesi upphædd krevst 6.000 nýggj arbeiðspláss.

Stutt sagt kann sigast, at samráðingar, sum verða fórdar á hesum grundarlagnum ikki hava minsta samband við veruleikan.

Óli Jacobsen

Beinleiðis ávirkan á almennar kassar

Avnotatium frá Landsbankanum „Notat um eina lønar- og skattalækking“ sæst, at 10% lønarlækking krevur 1190 nýggj arbeiðspláss á 180.000 kr. um árið, skal tað økta hallið hjá landskassanum fást burtur.

Tað sæst av omanfyri standandi, at ein bert við sera stórar optimismu kann fáa uml. 1.000 arbeiðspláss tilvega við 10% lønarlækking. Talið liggur kanska meira realistiskt uml. 300-400 arbeiðspláss, t.v.s. roknast má við einum øktum halli uppá uml. 100 mill. kr. Skal hallið fást burtur við sparingum, verða tey nýfngnu arbeiðsplássini burtur aftur.

Støðan verður ikki lættari, um talan verður um 40% lønarlækking. Tað krevur meira enn 6.000 arb. pláss at fáa tær mistu skattakrónurnar inn aftur. Og sum tað sæst omanfyri, gevur sjálvst ein optimistisk meting ikki meira enn gott 2.000 arb. pláss. Skal hetta hallið burtur, má sparast minst 400 milj. kr. á alm. rokn-skapinum.

Afturat hesum trupuleikum kemur, at tað tekur fleiri ár, fyrr enn øll tey mögugu arbeiðsplássini frá lønarlækkingini eru fingin til vega.

Hinvegin vísa metingar omanfyri, at frí marknaðaratgongd til ES gevur gott 1.500 arbeiðspláss innan fyri 3 ár. Kostnaðurin fyri almennu kassarnar er neyvan stórir, tvørtur ímóti gevur hetta økta virksemd stóran vøkstur í skattagrundarlagnum.

NIÐURSTØÐA

Av omanfyri skrivaða sæst, at ein lønarlækking sjálvst ikki yvir fleiri ár, gevur nógv nýggj arbeiðspláss til at tær mistu skattakrónurnar koma inn aftur. Tess størri lønarlækking tess størri ójavnir.

Ta er tó okkara fatan, at allar umrøddu vinnugreinar hava eina kostnaðarsparing fyri neyðini, skal gongdin í mistum arbeiðsplássum ikki halda fram, og skulu fyrirtøkurnar koma at bera seg. Möguliga svarar

hendan neyðuga kostnaðarsparingin til eina lønarlækking uppá eini 10%. Tey omanfyri nevndu „Onnur tiltøk“ hava eisini positiva ávirkan á kostnaðarstöðið.

Vit vilja eisini mæla til, at marknaðaravtalan við ES verður broytt, so vit fáa frí atgongd til ES-marknaðin við øllum vørum framleiddum í Føroyum. Hetta hevði givið nógv nýggj arbeiðspláss og hevði harvið eisini skapt rúmd í almennu kassunum fyri at lækka kostnaðarstöðið.

Ein lønar/kostnaðarlækking kann fáa fólk at fáa trúgv á framtíðina og tí vilja gera fløgur, sum so vilja geva arbeiðspláss.

Við lønarlækking/kostnaðarlækking fær vinnan møguleika at konsolidera seg og sostatt gera verandi arbeiðspláss tryggari.

Tórshavn 3. august 1994

Bjarni Olsen
Leivur D. Michelsen
Óli Samró
Jákup Mørkøre
Kristoffur Laksa
Arne Poulsen